

Szentkirályi Endre

1956 értékei, amiket másodlagosan sajtóztottam el

Milyen volt 56-osok gyermeke lenni? Úgy érzem nagyon is meghatározó tényező volt életemben.

Szüleim

Szüleim se nem harcoltak, se nem voltak kimagasló hősök, de mégis 1956 lett magyarságom egyik legfontosabb tényezője. Meséltek élményeiről, tapasztalataikról. Apám osztályidegen létére volt buszsofőr, és így betegeket szállított haza kórházakból, hogy hely legyen a sebesült szabadságharcosoknak, meg kiment Ausztriába gyógyszerért. Édesanyám sem sokat mesélt tapasztalatairól, de az elbeszéléseknél fontosabbak voltak a kis elejtett megjegyzések. Például egyszer gyerekként kérdeztem édesanyámat, miért megy el minden évben a clevelandi Október 23-i megemlékezésre? Csendesen csak annyit mondott, hogy emiatt került Amerikába, ez a legkevesebb, amit tehet. A mondat sokkal

Baráti Léggör

De fontos tényező volt szüleim baráti köre is. Valahogy többségük börtönviselt ember volt. Nem közbűnözők, hanem politikai okok miatt elítéltek, a rendszer által meghurcoltak a Rákosi korszakban. Apám a katonaságban MUSZ-os volt, 15 hónapot ült is egy hétfélig sztrájk szervezéséért. És pont a múltjuk miatt egy olyan értékrendszert vettem át tőlük, ami a magyarországi kommunizmus alatti életükből származott, de származott szintén a második világháború előtti életükből és majd átvetttem a nyugati magyar közösségek életéből: hogy az ember összetart, megkérdőjelezi a hatalmon lévő rendszert, értékeli a sz

Nyugati Magyar Közösségek

De nemcsak a családban, hanem a clevelandi magyar közösségben is láttam 1956 értékeit. Szüleim beírtak a clevelandi magyar iskolába, ahol hétfő esténként szülők tanítottak ellenszolgáltatás nélkül, magyar templomba vittek, és a külföldi magyar cserkészletbe jártak. Később pedig magyar társadalmi eseményekre, bálókra jártam, és megismertem Cleveland szélesebb magyar köreit. Majd elkerültem a philadelphiai Magyar Tanyára, annak munkáját is megismertem.

És mint felnőtt jártam Chicagóban, Torontóban, New Jerseyben, San Franciscóban, Frankfurtban, és ezekben a nyugati magyar közösségekben is láttam ugyanazokat az értékeket, amiket az 1956-os szabadságharcról hallottam.

Feleségem szülei is végigélték a szabadságharc mozzanatait, Eszti édesanyja Mosonmagyaróváron volt szemtanúja az eseményeknek, édesapja pedig mint katona a pesti Royal szállói felkelő csoportnak volt az egyik vezetőségi tagja. Később, Amerikába jövetelük után ők is hasonló magyar közösségben éltek, és ahogy jobban megismertem velük, megint ugyanazokkal az értékekkel találkoztam.

1956 Értékei

Nem voltam ott, de sem szüleim, sem baráti körük, sem feleségem szülei nem nagyzó típusok. Ahogy ez események átélőivel beszélgettem, ezeket az értékeket szűrtem le:

Elsősorban, a tett, a munka. Volt, aki harcolt, volt aki gyógyszert hordott, volt aki faluról hozta az ételt a városiaknak, osztották a kenyeret. Szükség volt rá, tettek az emberek.

Másodsorban a szépség, tisztaság. Hősi halottak holttestjeinél az özvegyeknek adományokat gyűjtöttek, de senki sem lopott. A szétlőtt boltok kirakat ablakaiból sem tűnt el nagyon az áru. Valahogy megmaradt a forradalom becsületessége.

Harmadsorban a magyarság. Manapság divat Magyarországon európainak tekinteni magunkat, és mintha snassz lenne bizonyos körökben a nemzeti büszkeség, de aki átélte a szabadságharcot, mind azt mondta nekem, hogy leírhatatlan és elmondhatatlan az az érzés, az a magyarságtudat, ami akkor a szívükben volt.

Negyedsorban az összetartás. Nem azt nézték, hogy az a másik miért nem harcol? Mert mindenki ismerte a csengőfrászt. Hanem egyik tett, és megértette a másikat, aki nem tett, őt is magyar testvérré fogadta.

És nem utolsósorban az eszme. A szabadság, az emberi jogok. Ezért tört ki a forradalom, ezért lett belőle szabadságharc. Azokért a jogokért, amik hiányoztak a népnek 1948 óta, de különösen a legsötétebb Rákosi időkben.

1956 Értékei Átültetve

A tett, a tisztaság, a magyarság, az összetartás, az eszme. Nem mondom, hogy a nyugati magyar közösségekben nincs folyamatos asszimiláció, hogy minden unoka tisztán beszél magyarul, hogy mindenben összetartunk, hogy nincs közöttünk munkakerülő vagy léhűtő, és hogy mindenki eszményien éli életét. De annak ellenére, hogy lenne sok javítanivaló a közösségekben, én bizonyos fokig 1956 értékeit látom Clevelandban, a philadelphiai Magyar Tanyán, Torontóban, New Jerseyben is.

A munka. A bevándorló magyarok között rengetegen ellenszolgáltatás nélkül végzik és végezték közösségi munkájukat, építették a különböző magyar házakat, templomokat, múzeumokat. Miután megalapozták saját életüket, hány év ingyenes munkát adományoztak közösségeiknek? Legyen az Magyar Baráti Közösség, magyar egyház, cserkészlet, foci klub, irodalmi kör, vagy lobbizó csoport, nem saját magukért tették (bár a szociológusok szerint bizonyos fokig pszichológiai odatarozási előnyben részesültek), hanem egymásért, és 1989 előtt különösen a Kárpátmedencében élő magyar testvérekéé

A szépség. Szobrokat emeltek, emlékműveket helyeztek el, magyar szokásokat tartottak meg. Házunkhoz majdnem minden decemberben jönnek a magyar cserkészek betlehemezni, és nekem ez a szokás valahogy nagyon szívemhez nőtt.

A magyarság. Igen, vannak a generációk között különbségek, nézeteltérések. De a philadelphiai Magyar Napon akárhonnan jön a magyar, New Yorkból vagy Connecticutból vagy a Kárpátmedencéből újonnan vagy látogatóban, mindenkit szeretettel fogadnak, mindenki otthon érzi magát. Így van ez a clevelandi Cserkésznapon is, és a New Brunswick Magyar Napon is.

Összetartás. A viták és sértődések ellenére szerintem igenis van összetartás és kölcsönös tisztelet. Még ha az emberek egymást nem is nagyon kedvelik, azért igyekeznek együttműködni. Ha nem is mindig, de többnyire megvalósul a közös cél, és ha valaki nem ért egyet a közösséggel, akkor legfeljebb elkerüli, de nem gördít akadályt a többiek munkája elé, mint ahogy a mai magyarországi politikusoknál vettem észre.

Az eszme. A szabadság, az emberi jogok, az ünnepélyek, az irodalmi estek, a hétvégi magyariskolák, a cserkészlet, ezek ugyanazt az eszmét vallják és közvetítik.

Ezeket az értékeket láttam szüleim viselkedésében, ezeket adták át. 1956 meghatározó esemény volt nemcsak huszonéves életükben, hanem hatással volt későbbi amerikai kivándorlásukra, gyermeknevelésükre, beilleszkedésük és munkájukra a magyar közösségben. Nem éltem 1956-ban, mégis szüleim és generációjuk által 1956 eseménye meghatározottan befolyásolta életemet. Ezeket az értékeket kaptam tőlük, és ezért hálás vagyok.

Vissza A Kárpátmedencébe

A clevelandi cserkész regös csoport, amely 1973 óta hagyományörzéssel és magyar néptáncsal foglalkozik, feleségem vezetésével 2001 júliusában ellátogatott Magyarországra és Erdélybe, szüleik és nagyszüleik hazájába. (A szülők 38%-a a Kárpát-medencében és 58%-a Észak-Amerikában született.)

Falukutatás volt a körút célja. Élték a falusi életet, népdalokat gyűjtöttek, idősekkel beszélgettek, helyi történészekkel és néprajzkutatókkal találkoztak. 10 napig Magyarországon, Kazáron, egy Nógrád megyei palóc faluban laktak, ahol családoknál szálltak meg, így alkalmuk volt megismerni közelebbről a falu népét és mai életét.

Erről szól a következő levél, amelyet a kazári iskola igazgatója küldött a regös csoportnak a körút után. Többről is szól azonban a levél, bizonyos fókig 1956 értékeiről is, amelyeket a nyugati magyar közösség átadott gyermekeinek, unokáinak.

Kedves Ismerős és Ismeretlen Amerikai Barátaink!

Amikor ezeket írjuk, azt hisszük, minden kazári vendéglátó gondolatait vetjük papírra. Mi, akik még nem ismertünk benneteket, azt hittük, hogy július 2-án nagyon aranyos, az amerikai jólétben kissé elkényeztetett, magyarul alig beszélő gyermekeket kapunk, akik talán még fanyalognak is majd a magyarországi falusi viszonyok láttán. Gondoltuk, sok mindent megtanítunk majd nekik.

A valóság egészen más lett. Kaptunk fegyelmezett, rendkívül jól nevelt, kemény gyerekeket! Kaptunk - a magyar nyelvet jól beszélő, a magyar hagyományokat csodálatosan ismerő- fiatalokat...

Reméljük, valóban tudunk tanítani valamit. Közben mi is tanultunk Tőlük, Töletek! Tanultunk összetartozást, egymás szeretetét; fegyelmet, ami zokszó nélkül hajtja végre az utasításokat. Ma is példaként állítjuk őket saját gyermekeink elé.

Mindezekért a tényekért, úgy gondoljuk, elismerés illeti a cserkészcsapatot, annak vezetőit, de a clevelandi magyar közösséget is, akik tudatosan így nevelik gyermekeiket...

Azonban legelsősorban gratulálni szeretnénk a szülőknek, hiszen a nyelvet csak a családban lehet ilyen szinten elsajátítani, ahogyan a jól neveltség, a kedvesség és a tapintat is a családból fakad.

Végül még egy morális tanulsága volt számunkra az ittléteknek. Mi azt hittük, hogy a magyarságban genetikailag kódolt az egymásra acsarkodás, a gyűlölködés, az irigység. Ittlétek megnyugtattak bennünket, hogy ez nem így van. Ti, akik más országban őrízitek magyarságotokat, nem ilyenek vagytok. Ezt még tanulnunk kell töletek...

Baráti szeretettel ölelünk benneteket: Nadasdi Csilla és Kapás Imre
Kazár, 2001. november 13.

Szentkirályi Endre

1969-ben született Clevelandben. Angol és német szakon középiskolai tanár Cleveland egyik külvárosában. Szabadidejében cserkészvezető, ennek kapcsán járt Kaliforniában, Torontóban, Amerika keleti partján, valamint Németországban, és többször Vajdaságon. Felesége Pigniczky Eszti, aki Philadelphia környékén nőtt fel, szintén tevékeny a nyugati magyar közösségekben. Gyermeük Keve, Bendegúz, Vajk, Enese. A család 2004-2005-ben egy tanévet töltöttek Budapesten; Endre a Pázmány egyetem tanított.